

Polski
Instytut
Ekonomiczny

CZERWIEC 2023

WARSZAWA

ISBN 978-83-67575-27-0

Czy Polacy chętnie dzielą się prywatnymi danymi?

Cytowanie: Nowakowski, W., Święcicki, I. (2023), *Czy Polacy chętnie dzielą się prywatnymi danymi?*,
Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.

Warszawa, czerwiec 2023 r.

Autorzy: Wojciech Nowakowski, Ignacy Święcicki

Redakcja merytoryczna: Paweł Śliwowski

Redakcja: Jakub Nowak, Małgorzata Wieteska

Projekt graficzny: Anna Olczak

Skład i łamanie: Tomasz Gałązka

Współpraca graficzna: Sebastian Grzybowski

Polski Instytut Ekonomiczny

Al. Jerozolimskie 87

02-001 Warszawa

© Copyright by Polski Instytut Ekonomiczny

ISBN 978-83-67575-27-0

Spis treści

Kluczowe liczby	4
Kluczowe wnioski	5
Wprowadzenie	6
Badania o dzieleniu się danymi	7
Jak Polacy chcą dzielić się danymi?	10
Dzielenie się danymi w zamian za korzyść społeczną . . .	13
Dzielenie się danymi w zamian za korzyść prywatną . . .	15
Odpowiedzi w zależności od cech społeczno- demograficznych	17
Dzielenie się danymi a poczucie kontroli nad danymi . .	22
Dzielenie się danymi a aktywność w sieci.	24
Akceptacja dla wykorzystania danych przez instytucje	26
Dzielenie się danymi za pośrednictwem aplikacji.	30
Dyskusja	32
Bibliografia	34
Spis ramek, tabek i wykresów	36

Kluczowe liczby

aż 68 proc.

badanych deklaruje chęć udostępnienia swoich danych dotyczących stanu zdrowia na potrzeby programu profilaktycznego przeciwdziałania chorobom cywilizacyjnym

tylko 12,8 proc.

ankietowanych nie udostępniłoby swoich danych o zużyciu energii

jedynie 2,3 pkt. proc.

wynosi różnica między odsetkiem chętnych do podzielenia się danymi o spożywanych produktach spożywczych, gdy odbiorcą jest instytucja publiczna lub firma prywatna

78,8 proc.

najczęściej korzystających z internetu deklaruje chęć udostępnienia swoich danych o stanie zdrowia

o 26,9 pkt. proc.

wzrosła liczba osób deklarujących posiadanie kontroli nad danymi w porównaniu do badania z 2020 r.

55,8 proc.

badanych uważa, że akceptowalne jest analizowanie przez Ministerstwo Zdrowia danych z aplikacji sportowych i fitnessowych w celu opracowania i wdrożenia programu profilaktycznego, jest to o **19,3 pkt. proc.** więcej w porównaniu z badaniem z 2020 r.

tylko 37,8 proc.

akceptuje pozyskiwanie przez urząd skarbowy danych z e-commerce dla przeciwdziałania unikaniu opodatkowania

niecałe 25 proc.

respondentów deklaruje, że faktycznie dzieli się danymi o stanie zdrowia za pośrednictwem posiadanych aplikacji na smartfonie lub tablecie

Kluczowe wnioski

- Około 70 proc. badanych przez PIE deklaruje, że podzieliliby się swoimi prywatnymi danymi dotyczącymi zdrowia, zużycia energii bądź konsumpcji, gdyby te dane służyły celom publicznym. W każdej badanej kategorii (dane zdrowotne, o zużyciu energii, o kupowanych produktach spożywczych) jedynie ok. 13 proc. badanych ma negatywne nastawienie do udostępnienia swoich danych. Jest to znacząca zmiana w porównaniu do podobnego badania przeprowadzonego w PIE w 2020 r. (Grzeszak i in., 2020), w którym mniej niż połowa respondentów deklarowała gotowość do dzielenia się danymi, a osoby negatywnie nastawione stanowiły ok. 30 proc. badanych.
- W badaniu pytaliśmy o chęć podzielenia się danymi za pośrednictwem aplikacji stworzonej przez firmę prywatną bądź instytucję publiczną. Nie stwierdziliśmy przy tym istotnych różnic w odsetku pozytywnych odpowiedzi w zależności od rodzaju właściciela aplikacji, przez którą przekazywane są dane.
- W naszym badaniu nie stwierdziliśmy również, aby zaoferowanie badanym dodatkowych korzyści (prywatnych) w zamian za przekazane dane zwiększało chęć do podzielenia się tymi danymi. Brak istotnych różnic w przypadku korzyści społecznej bądź prywatnej to podobny wynik, do uzyskanego w badaniu sprzed trzech lat.
- Cechy, które w istotny sposób różnicują chęć dzielenia się prywatnymi danymi to poczucie kontroli nad danymi oraz skala aktywności podejmowanych w internecie. Zarówno osoby deklarujące, że posiadają kontrolę nad swoimi danymi, jak i te, które wykonują większą liczbę czynności w internecie, częściej pozytywnie odpowiadały na pytanie o chęć podzielenia się prywatnymi danymi. Jest to wynik analogiczny do wniosków z badania z 2020 r. choć należy zauważyć, że w każdym przypadku znacząco (o ok. 20 pkt. proc.) wzrósł odsetek respondentów chętnych do dzielenia się danymi.
- Respondenci w wieku 35-44 lata oraz ci z wyższym wykształceniem częściej deklarowali chęć podzielenia się danymi niż osoby z pozostałych grup wiekowych i o innym poziomie wykształcenia. W badaniu nie stwierdzono natomiast różnic w nastawieniu do udostępnienia danych między kobietami i mężczyznami.
- Jeśli chodzi o nastawienie do działań instytucji i firm, wykorzystujących prywatne dane – tu największą akceptację respondenci deklarowali względem pozyskiwania danych przez Ministerstwo Zdrowia (55,5 proc.) i operatora systemu dystrybucyjnego energii elektrycznej (55,2 proc.). Najmniejszą akceptacją, podobnie jak trzy lata temu, cieszyły się działania urzędu skarbowego (37,8 proc.), który miałby zwalczać unikanie płacenia podatków dzięki pozyskiwaniu danych z platform e-commerce i serwisów aukcyjnych.

Wprowadzenie

Gospodarka oparta na danych odpowiada za coraz większą część PKB krajów unijnych. Według prognoz przygotowanych na zlecenie Komisji Europejskiej (2023) w 2020 r. wpływ na unijne PKB wynosił 3,7 proc., a scenariusze na 2030 r. mieszczą się w przedziale 5,3-6,6 proc. Choć pandemia i wojna w Ukrainie zachwiały ścieżką rozwoju, wartości te są znacząco powyżej prognoz przedstawianych w 2020 r. (Komisja Europejska, 2020).

Jednocześnie Komisja w ramach realizacji Strategii w zakresie danych przygotowuje regulacje ułatwiające współdzielenie danych w dziesięciu kluczowych obszarach. Celem jest pobudzenie wykorzystania danych w gospodarce europejskiej, szczególnie w tych sektorach, które nie są jeszcze zagospodarowane przez zagranicznych gigantów. Aby jednak dane mogły zostać wykorzystane w procesach gospodarczych, czy to do poprawy procesów, czy tworzenia nowych produktów i usług, osoby lub inne podmioty będące w posiadaniu danych muszą je udostępnić.

W dotychczasowych badaniach skłonności do dzielenia się danymi Polacy znajdowali się raczej w grupie mniej chętnie deklarującej chęć przekazania informacji o sobie. Z badań prowadzonych przez PIE w 2020 r. wynika, że jedynie 45,2 proc. respondentów byłoby skłonnych podzielić się danymi o nawykach zdrowotnych na potrzeby publicznego programu profilaktycznego (Grzeszak i in., 2020). Podobny odsetek był pozytywnie nastawiony do dzielenia się danymi o zużyciu energii czy lokalizacji. **W niniejszym raporcie ponownie szukamy odpowiedzi na pytania**

o chęć dzielenia się prywatnymi danymi, wprowadzając rozróżnienie na korzyść otrzymywaną przez respondentów, jak i na właściciela aplikacji do przekazywania danych (instytucja publiczna lub firma prywatna). Wpisując się w dyskusje na temat sposobów tworzenia europejskich przestrzeni danych oraz form własności nad danymi badamy obszar danych zdrowotnych, danych o zużyciu energii oraz danych wykorzystywanych przez urządzenia określane mianem internetu rzeczy – w tym przypadku lodówki, skanującej zgromadzone w niej produkty spożywcze. Powtarzamy też pytania o akceptację dla wykorzystania narzędzi opartych na pozyskiwaniu szczegółowych danych przez instytucje publiczne i firmy prywatne, m.in. Ministerstwo Zdrowia, urząd skarbowy, policję czy dużą platformę cyfrową.

Raport może stanowić również wkład w dyskusje wokół praktycznego wdrożenia zapisów Aktu o zarządzaniu danymi (Data Governance Act). Aby przewidziane w nim mechanizmy wykorzystania danych mogły skutecznie działać, konieczne jest zapewnienie, że obywatele i obywatelki podzielią się swoimi danymi.

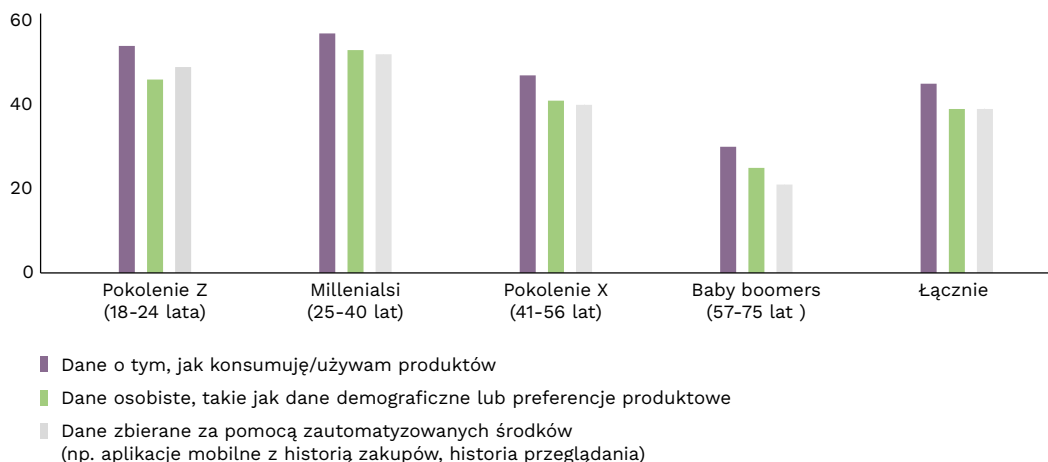
Badanie przeprowadziliśmy metodą CAWI, na próbie 1419 osób w wieku 18–65 lat, w grudniu 2022 r. Zastosowaliśmy losowanie warstwowe, biorąc pod uwagę wiek, płeć, wykształcenie i miejsce zamieszkania.

Badania o dzieleniu się danymi

Tematyka dzielenia się danymi, zróżnicowania między różnymi kategoriami danych, a także zaufania do różnych typów instytucji jest obecna w wielu badaniach, zarówno zamawianych przez firmy komercyjne, jak i instytucje prywatne. Zagadnienie odpowiada również obszarom objętym badaniami PIE.

W badaniach *What's the value of data?* (EOS, 2020) oraz Capgemini (2022)¹ ankietowani deklarowali większą skłonność do dzielenia się danymi, gdy oferowano im dodatkową korzyść. Analizowano głównie zachęty finansowe: wynagrodzenie, bony bądź zniżki czy oferty specjalne. **Badania te zdają się sugerować, że dodatkowe zachęty – w tym finansowe – mogą być istotne w zwiększeniu skłonności obywateli do podzielenia się danymi.** W badaniach PIE, zarówno sprzed trzech lat (Grzeszak i in., 2020), jak i obecnym, dodatkowa korzyść prywatna nie wpływała na skłonność do podzielenia się danymi. Tematyka wyceny i wartości danych jest jednak znacznie szersza i wykracza daleko poza ramy niniejszego opracowania (Grzeszak, Łukasik, Świącicki, 2021).

Wykres 1. Odsetek osób deklarujących podzielenie się danymi w zamian za dodatkowe wynagrodzenie, w podziale na grupy wiekowe (w proc.)

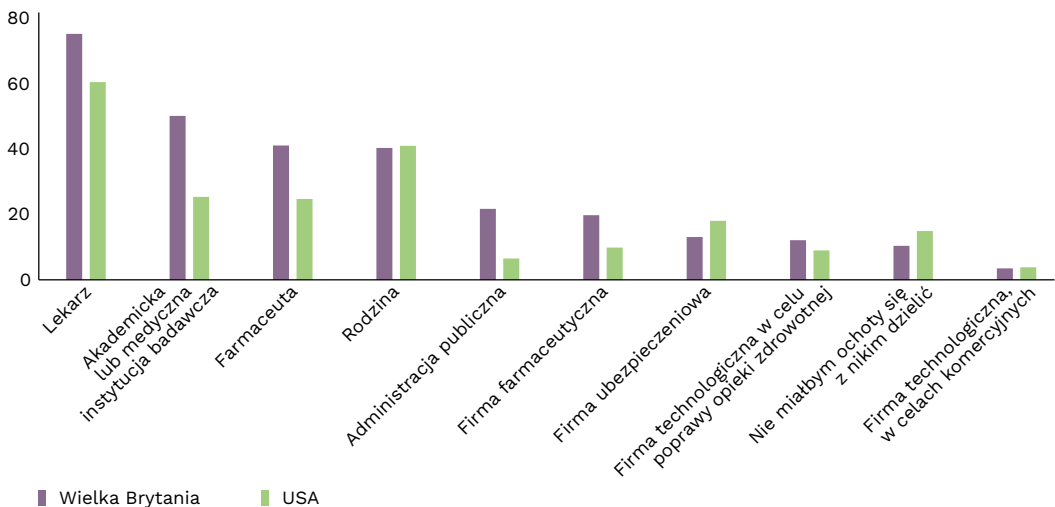

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie: Capgemini (2022).

¹ Badanie przeprowadzono na próbie 10 000 konsumentów w 10 różnych krajach.

Z kolei Ghafur i in. (2020)² i CDEI (2022) przedstawiają wyniki wskazujące na zróżnicowanie zaufania do różnych typów instytucji, z którymi ankietowani mieliby podzielić się danymi. O ile instytucje służby zdrowia darzone są najwyższym poziomem zaufania (to wynika także z naszego badania), o tyle w zależności od kraju zaufanie do dużych firm prywatnych jest zróżnicowane. W Wielkiej Brytanii różnica między instytucjami publicznymi a prywatnymi jest większa (na korzyść publicznych), w USA – mniejsza. **Jest to odmienny wynik od uzyskanego w badaniu PIE opisanym w dalszej części niniejszego raportu, w którym nie stwierdzono różnic między skłonnością do dzielenia się danymi za pośrednictwem aplikacji tworzonej przez instytucję publiczną bądź prywatną.**

Wykres 2. Odsetek respondentów deklarujących chęć podzielenia się z wybranymi podmiotami zanonimizowanymi danymi o stanie zdrowia

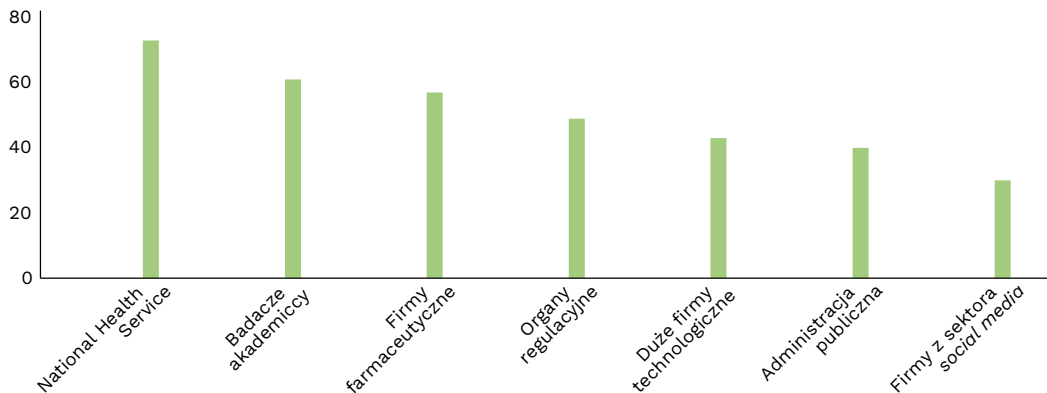
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie: Ghafur i in. (2020).

Wśród Brytyjczyków **największym zaufaniem cieszy się National Health Service (odpowiednik polskiego NFZ), któremu ufa 73 proc. badanych. Z kolei 61 proc. badanych ufa badaczom akademickim, a 57 proc. badaczom z firm farmaceutycznych** (za: CDEI, 2022, wykres 3). Na końcu zestawienia znajdują się firmy zajmujące się mediami społecznościowymi, którym zaufałoby ok. 30 proc. badanych (szersze omówienie badań brytyjskich w: Świącicki, 2023). W badaniu PIE – omawianym w niniejszym raporcie – również sprawdziliśmy poziom zaufania do wykorzystania danych przez różne instytucje.

² W badaniu przeprowadzonym w 2018 r. wzięto udział łącznie 3194 respondentów, w tym 2080 z Wielkiej Brytanii i 1114 ze Stanów Zjednoczonych.

Również wśród polskich respondentów największym zaufaniem cieszą się instytucje odpowiedzialne za ochronę zdrowia.

Wykres 3. Zaufanie respondentów do zarządzania danymi przez wybrane instytucje publiczne i prywatne (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie: CDEI (2022)³.

Różnice między krajami występują również w wynikach badania EOS (2020)³, a Europejczycy są bardziej skłonni do dzielenia się danymi niż np. Amerykanie (choć mniej niż Rosjanie). Czynniki krajowe są istotne również w innych opracowaniach dotyczących dzielenia się danymi (por. np. omówienie literatury w: Grzeszak i in. 2020). W badaniu nie prowadzimy porównań międzynarodowych, jednak należy zauważyć, że uzyskane wyniki stawiałyby Polskę wśród liderów pod względem poziomu zaufania i chęci do dzielenia się prywatnymi danymi.

Wreszcie w badaniach występują różnice w skłonności do dzielenia się danymi w zależności od typu danych. Raport EOS (2020) wskazuje na szczególną troskę, jaką konsumenci przywiązują do danych bankowych, tylko 8 proc. ankietowanych w Europie chciałoby je udostępnić. Najmniej obaw budzą dane o decyzjach zakupowych czy preferencjach dotyczących wyboru konkretnej marki produktu.

³ Badanie zostało przeprowadzone wiosną 2020 r. na próbie badawczej 1300 osób w 17 różnych krajach.

Jak Polacy chcą dzielić się danymi?

W badaniu zapytaliśmy Polaków o ich gotowość do dzielenia się prywatnymi danymi w trzech obszarach: stan zdrowia, zakup produktów żywnościowych i zużycie energii. **W każdym z badanych obszarów ponad 2/3 Polaków, jest skłonne podzielić się swoimi danymi**, co jest wynikiem znacząco wyższym niż w podobnym badaniu przeprowadzonym przez PIE w 2020 r. (Grzeszak i in., 2020). Opisywane w niniejszym raporcie badanie obejmowało dzielenie się danymi w zamian za korzyść społeczną i prywatną, a także preferencje względem dzielenia się danymi z podmiotem publicznym bądź prywatnym.

Ramka 1. Skrócone opisy przedstawione respondentom

Badana próba została podzielona na dwie grupy, z których jedna otrzymała pytania o podzielenie się danymi z aplikacją dostarczaną przez instytucję publiczną, a druga przez firmę prywatną. Różnice w sformułowaniach między tymi grupami zostały zaznaczone kursywą. Dodatkowo respondenci najpierw widzieli pytanie o korzyść społeczną (oznaczone „1”), a następnie pytanie, w którym dodatkowo pojawiała się korzyść prywatna (oznaczone „2”).

Obszar: zdrowie

W Polsce wdrażany będzie program profilaktyczny przeciwdziałający tzw. chorobom cywilizacyjnym, m.in. nowotworom, kardiologicznym, cukrzycy, nałogom, depresji. Opierać się będzie na informacjach o stanie zdrowia przekazywanych przez użytkowników specjalnie zaprojektowanej aplikacji i sztucznej inteligencji analizującej zgromadzone dane. Im więcej osób przekaze swoje dane dotyczące historii chorób i nawyków życiowych mających wpływ na stan zdrowia, tym skuteczniejszy będzie to program. **Odpowiednia, bezpłatna aplikacja będzie stworzona przez działającą niekomercyjnie instytucję publiczną.** / *Dane będzie zbierać bezpłatna aplikacja, przygotowana przez prywatną firmę, która po usunięciu wszelkich informacji pozwalających na identyfikację użytkownika, będzie też mogła wykorzystać te dane do własnych celów.*

Przekazując swoje dane do systemu pomożesz rozwinąć usługi zdrowotne dla Polaków, dzięki którym będzie można zapobiec nawet 74 tys. zgonów rocznie.

1. Czy zgodził(a)byś się przekazać swoje dane dotyczące przebytych chorób, nawyków i aktualnego stanu zdrowia za pomocą takiej aplikacji?
2. **Dodatkowo w oparciu o przekazywane przez Ciebie dane będziesz otrzymywał spersonalizowane wskazówki odnośnie żywienia i trybu życia, które pomogą poprawić Twoje zdrowie i zmniejszyć ryzyko poważnych chorób.**

Czy w tej sytuacji zgodził(a)byś się przekazać swoje dane dotyczące przebytych chorób i aktualnego stanu zdrowia za pomocą takiej aplikacji?

Obszar: internet rzeczy

Producenci sprzętu AGD oferują czujniki zwiększające funkcjonalności lodówki (tzw. inteligentne lodówki lub smart lodówki), umożliwiające m.in. możliwość skanowania produktów spożywczych przechowywanych w lodówce i wykrywania terminu ich przydatności do spożycia. Taka funkcjonalność pomoże ograniczyć problem marnowanej żywności oraz będzie wykorzystana przez lokalne banki żywności lub organizacje charytatywne, zajmujące się dystrybuowaniem żywności dla potrzebujących. Zwiększą one zakres swojej działalności i będą mogły odbierać produkty o bliskim terminie przydatności od zainteresowanych gospodarstw domowych.

***Dane dotyczące terminu przydatności do spożycia produktów gromadzone przez taki czujnik byłyby przekazywane za pośrednictwem aplikacji stworzonej przez państwową instytucję tworzącą rozwiązania cyfrowe dla administracji.** / Dane dotyczące terminu przydatności do spożycia produktów gromadzone przez taki czujnik byłyby przekazywane za pośrednictwem bezpłatnej aplikacji stworzonej przez jedną z wiodących firm cyfrowych. Firma ta, po usunięciu wszelkich informacji pozwalających na identyfikację użytkownika, będzie też mogła wykorzystać te dane do własnych celów.*

1. Czy zgodził(a) byś się na przekazywanie danych o produktach w lodówce i terminie ich przydatności do spożycia za pomocą takiej aplikacji?
2. **Dodatkowo w zamian za przekazanie danych otrzymał(a)byś listę zakupów opartą o zużycie produktów z lodówki, a także spersonalizowane oferty promocyjne z lokalnych sklepów.** Czy w tej sytuacji zgodził(a)byś się na przekazywanie danych?

Obszar: energia

Lokalny dostawca energii oferuje nową, bezpłatną usługę – licznik automatycznie raportujący zużycie energii elektrycznej, połączony z systemem taryfowym dopasowanym do aktualnego zużycia energii przez poszczególnych mieszkańców.

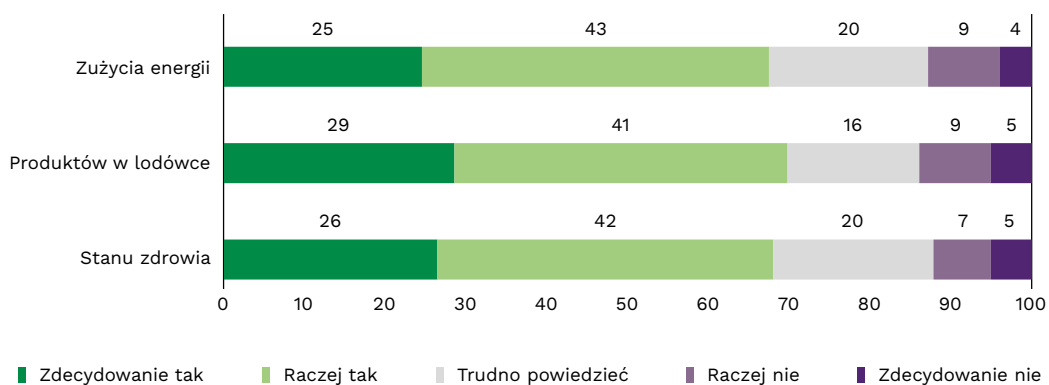
***Danymi będzie dysponował Twój dostawca energii, dzięki czemu będzie mógł ustalić Twój profil zużycia i to, z jakich sprzętów w domu korzystasz.** / Dane będą przekazywane przez bezpłatną aplikację stworzoną przez jedną z największych firm cyfrowych i ta firma będzie mogła wywnioskować, kiedy zużywasz energię elektryczną i z jakich sprzętów w domu korzystasz. Firma ta, po usunięciu wszelkich informacji pozwalających na identyfikację użytkownika, będzie też mogła wykorzystać te dane do własnych celów. Z kolei operator sieci elektroenergetycznej będzie otrzymywał zbiorcze dane o zużyciu energii.*

Przekazywane przez Ciebie dane pozwolą na lepsze funkcjonowanie całego systemu energetycznego w Polsce i mogą pomóc w zapobieganiu *blackoutom* (nagłym wyłączeniom prądu spowodowanym chwilowym przeciążeniem sieci).

1. Czy zgodził(a)byś się przekazać swoje dane dotyczące korzystania z urządzeń elektrycznych za pomocą takiej aplikacji?
- 2) **Oprócz tego przekazując dane do systemu będziesz otrzymywać spersonalizowane wskazówki dotyczące użytkowania sprzętu energochłonnego, które pomogą Ci zaoszczędzić na rachunkach (ok. 5-10 proc.).** Czy w tej sytuacji zgodził(a)byś się przekazać swoje dane?

Najwięcej, bo aż 69,8 proc. badanych, byłoby gotowych udostępnić swoje dane dotyczące zakupu produktów żywnościowych i ich terminu przydatności, 68 proc. ankietowanych jest gotowych podzielić się swoimi danymi w obszarze zdrowia, 67,4 proc. respondentów jest skłonnych udostępnić dane dotyczące zużycia energii. Należy też zwrócić uwagę na liczbę odpowiedzi „trudno powiedzieć”, którą zaznacza prawie co piąty ankietowany, co jest jednak znacząco niższym wynikiem niż w badaniu przeprowadzonym w 2020 r. Największy odsetek negatywnych odpowiedzi dotyczył danych o posiadanych w lodówce produktach spożywczych – 13,95 proc. Swoich danych prywatnych o zużyciu energii nie udostępniłoby 12,83 proc. badanych, natomiast danych o stanie zdrowia nie chcieliby uzupełnić 12,19 proc. respondentów.

Wykres 4. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy zgodził(a)byś się na przekazywanie danych dotyczących (...) za pomocą takiej aplikacji? (w proc.)

Uwaga: N = 1419. Na wykresie zsumowano odpowiedzi respondentów, którzy odpowiadali na pytanie dotyczące chęci udostępnienia swoich danych aplikacji prywatnej oraz publicznej. Należy zaznaczyć, że różnice w odpowiedziach między aplikacją publiczną, a prywatną są bardzo małe, co pozwala na przedstawienie odpowiedzi na jednym wykresie. Wyniki nie sumują się do 100 proc. ze względu na zaokrąglenia.

Źródło: opracowanie własne PIE.

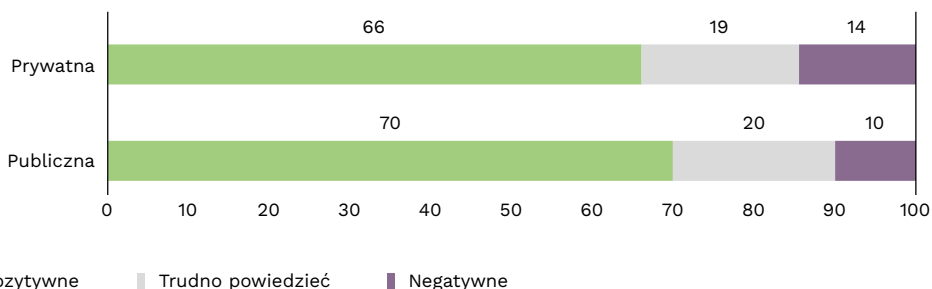
W badaniu skłonności do dzielenia się danymi przeprowadzonym przez PIE w 2020 r. (Grzeszak i in., 2020) mniej niż połowa badanych była skłonna przekazać swoje dane o nawykach żywieniowych (45,2 proc.). Informacjami o stanie zdrowia chcieli wtedy podzielić się tylko 39,5 proc. badanych, a danymi o zużyciu energii 44,5 proc. Wyniki obecnego badania wskazują na znacznie większy odsetek osób chętnych do podzielenia się danymi, **należy jednak podkreślić, że o ile koncepcja badania była podobna, o tyle występowały różnice w sformułowaniu poszczególnych pytań. Z tego powodu bezpośrednie porównanie wyników nie jest możliwe.**

Dzielenie się danymi w zamian za korzyść społeczną

Prawie 70 proc. respondentów deklaruje chęć dzielenia się swoimi danymi⁴ w każdym z badanych obszarów w przypadku otrzymania korzyści społecznej (pytania i opisy korzyści przedstawiamy w ramce 1).

Wykres 5. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy zgodził(a)byś się podać dane dotyczące przebytych chorób, nawyków i aktualnego stanu zdrowia za pomocą takiej aplikacji? – w podziale na aplikację oferowaną przez podmiot prywatny i publiczny (w proc.)

Wykres 5. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy zgodził(a)byś się podać dane dotyczące przebytych chorób, nawyków i aktualnego stanu zdrowia za pomocą takiej aplikacji? – w podziale na aplikację oferowaną przez podmiot prywatny i publiczny (w proc.)

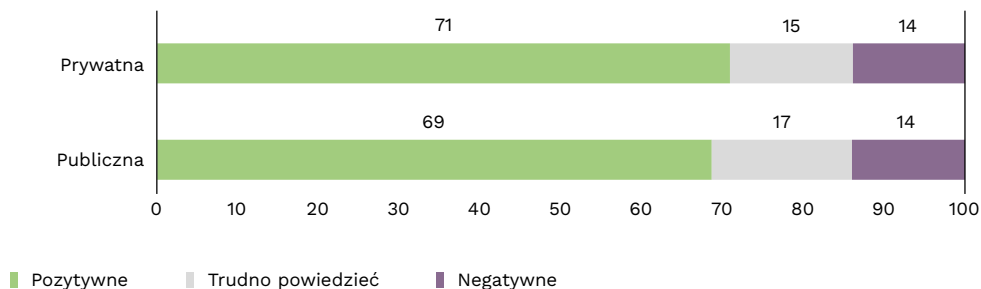
Uwaga: N = 1419, n-privatna = 698, n-publiczna = 721.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Największe różnice wystąpiły w przypadku pytania o dane zdrowotne. Niemal 4 pkt. proc. więcej pozytywnych odpowiedzi zostało udzielonych w przypadku aplikacji dostarczanej przez instytucję publiczną, a niemal 4,5 pkt. proc. wyniosła różnica w przypadku odpowiedzi negatywnych.

⁴ Za odpowiedź pozytywną przyjęliśmy sumę odpowiedzi „Zdecydowanie tak” i „Raczej tak”, za negatywną – sumę odpowiedzi „Zdecydowanie nie” i „Raczej nie”.

Wykres 6. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy zgodził(a) byś się przekazywanie danych o produktach w lodówce i terminie ich przydatności do spożycia za pomocą takiej aplikacji? (w proc.)

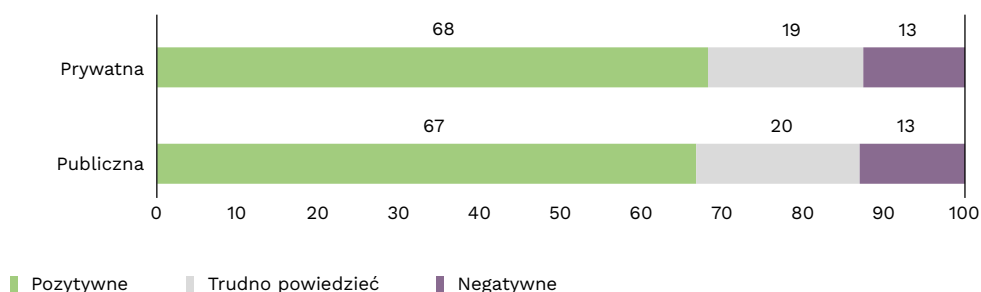

Uwaga: N = 1419, n- Prywatna = 698, n- Publiczna = 721.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Z przeprowadzonych badań wynika, że **jedynie w obszarze stanu zdrowia respondenci chętniej przekazaliby swoje dane administratorowi aplikacji publicznej. W obszarze posiadanych produktów żywnościowych i wielkości zużycia energii respondenci chętniej przekazaliby swoje dane podmiotowi prywatnemu.** Należy jednak zauważyć, że różnice przy oferowanej korzyści społecznej, w podejściu do przekazania danych aplikacji publicznej lub prywatnej są bardzo małe i nieistotne statystycznie.

Wykres 7. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy zgodził(a) byś się przekazać swoje dane dotyczące korzystania z urządzeń elektrycznych za pomocą takiej aplikacji? (w proc.)

Uwaga: N = 1419, n- Prywatna = 698, n- Publiczna = 721.

Źródło: opracowanie własne PIE.

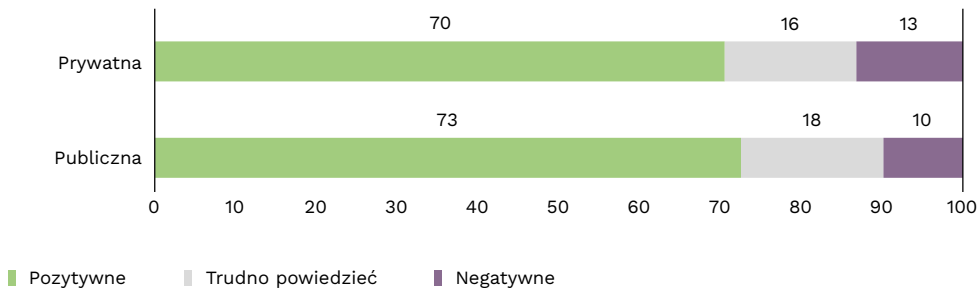
Wyniki uzyskane w badaniu wskazują, że respondenci nie przywiązują wagi do tego, czy zbierane dane będą trafiły do firmy prywatnej czy instytucji publicznej. W każdym przypadku oraz w każdym badanym obszarze, podobny odsetek ankietowanych jest gotowy podzielić się swoimi danymi.

Dzielenie się danymi w zamian za korzyść prywatną

W naszym badaniu sprawdziliśmy również czy dodanie informacji o dodatkowej korzyści prywatnej zmienia nastawie respondentów do dzielenia się danymi (ramka 1). Jednak **różnica w odsetkach pozytywnych odpowiedzi w żadnym obszarze nie jest istotna statystycznie – choć oczywiście ten odsetek jest nieco wyższy niż w przypadku samej korzyści społecznej (o ok. 3-4 pkt. proc.)**. Za drobną różnicę może odpowiadać konstrukcja pytania, natomiast formułując pytania oczekiwaliśmy, że zwiększenie zachęty może istotnie zmienić uzyskane wyniki.

Podobnie jak w przypadku korzyści społecznych, w każdym przypadku oferowanej korzyści prywatnej różnica między przekazaniem danych państwowej instytucji i prywatnej firmie nie jest istotna statystycznie.

Wykres 8. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w tej sytuacji [otrzymując dodatkową korzyść prywatną] zgodził(a)byś się przekazać swoje dane dotyczące przebytych chorób i aktualnego stanu zdrowia za pomocą takiej aplikacji? (w proc.)

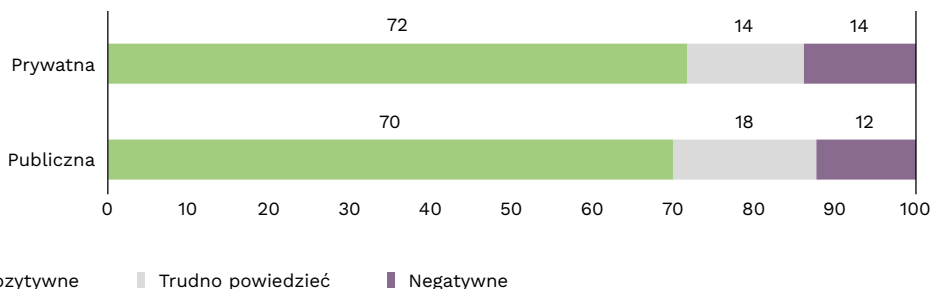

Uwaga: N = 1419, n-prywatne = 698, n-publiczne = 721.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Podobnie jak przy korzyściach społecznych, tak i w przypadku korzyści prywatnej, respondenci chętniej przekazaliby swoje dane aplikacji publicznej.

Wykres 9. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w tej sytuacji [otrzymując dodatkową korzyść prywatną] zgodził(a)byś się na przekazywanie danych [dotyczących produktów posiadanych w lodówce]? (w proc.)

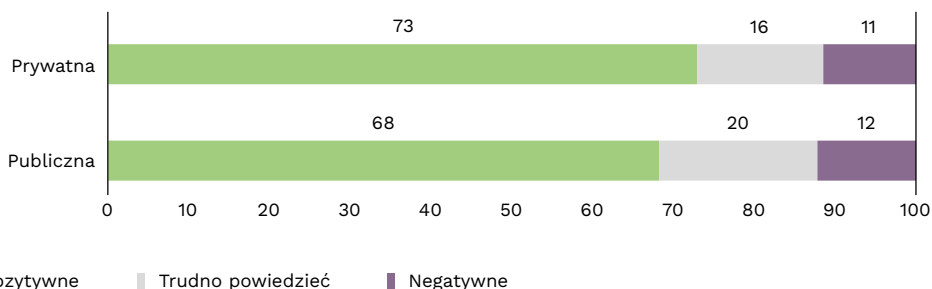

Uwaga: N = 1419, n- Prywatne = 698, n- publiczne = 721.

Źródło: opracowanie własne PIE.

W odpowiedziach na pytanie dotyczące informacji o produktach posiadanych w lodówce również nie widać istotnej różnicy między odsetkiem pozytywnych odpowiedzi w przypadku zaoferowania samej korzyści społecznej oraz dodatkowej korzyści prywatnej, wciąż nie ma też różnicy między skłonnością do podzielenia się danymi z aplikacją pochodzącą od dostawcy publicznego i prywatnego.

Wykres 10. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w tej sytuacji [otrzymując dodatkową korzyść prywatną] zgodził(a)byś się przekazać swoje dane [dotyczące zużycia energii]? (w proc.)

Uwaga: N = 1419, n- Prywatne = 698, n- publiczne = 721.

Źródło: opracowanie własne PIE.

W przypadku korzyści prywatnych w pytaniu dotyczącym zużycia energii widać największą różnicę w chęci podzielenia się danymi między aplikacją prywatną, gdzie pozytywny stosunek do dzielenia się danymi ma 72,92 proc. respondentów, a aplikacją publiczną, gdzie pozytywnie odpowiedziało 68,24 proc. ankietowanych.

W przypadku korzyści prywatnych, podobnie jak w przypadku społecznych, respondenci chętniej deklarowali przekazanie danych za pośrednictwem aplikacji dostarczanej przez firmę prywatną. Wyjątkiem są dane o stanie zdrowia, gdzie podobnie jak przy pytaniu dotyczącym korzyści społecznej, większy odsetek respondentów udostępniłby swoje dane aplikacji od dostawcy publicznego.

Wyniki przeprowadzonego przez nas badania sugerują, że korzyści prywatne (zaoferowane jako dodatek do korzyści ogólnospołecznych) w niewielkim stopniu wpływają na zmianę odpowiedzi w stosunku do samych korzyści społecznych. Różnica między deklarowaną chęcią przekazania danych podmiotowi publicznemu lub prywatnemu jest nieistotna statystycznie. Taki wynik może być związany zarówno z samą konstrukcją kwestionariusza (być może korzyści społeczne były na tyle wyeksponowane, że okazały się wystarczające dla wszystkich respondentów, którzy chcieliby dzielić się danymi – a dodatkowa korzyść prywatna niewystarczająca do przekonania pozostałych) lub też z nastawieniem badanych (chętnie dzielących się danymi na potrzeby poprawy działania opisanych usług publicznych). Z drugiej strony wyniki badania przeprowadzonego przez PIE w 2020 r. również nie wykazały różnic między skłonnością respondentów do dzielenia się danymi w przypadku zaoferowania korzyści społecznej bądź prywatnej.

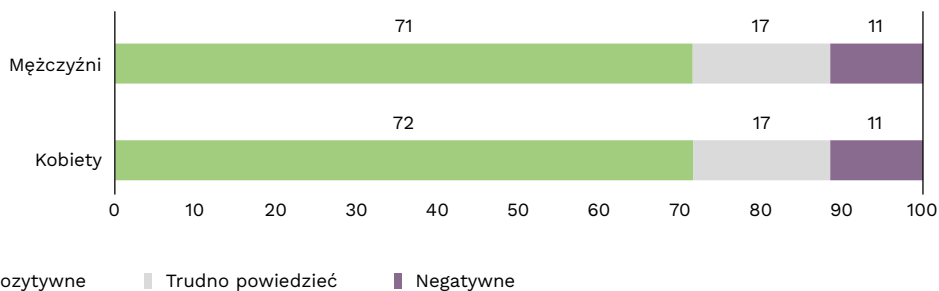
Odpowiedzi w zależności od cech społeczno-demograficznych

Ważnym elementem, który mógłby warunkować stosunek do dzielenia się danymi w internecie są czynniki społeczno-demograficzne. W naszym badaniu sprawdziliśmy jak wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania oraz płeć wpływają na podejście do dzielenia się danymi. Poniżej prezentujemy wyniki dla pytania o chęć podzielenia się danymi po otrzymaniu dodatkowej korzyści prywatnej.

Dzielenie się danymi w podziale na płeć

W dwóch z trzech badanych kategorii bardziej skłonni do przekazania swoich danych byli mężczyźni, jednak różnice okazały się nieznaczne. W przypadku chęci udostępnienia swoich danych o stanie zdrowia 71,57 proc. kobiet i 71,49 proc. mężczyzn udzieliło pozytywnej odpowiedzi. W obszarze produktów żywnościowych 73,33 proc. mężczyzn podzieliłoby się danymi przy 70,87 proc. kobiet. Podobnie małe różnice są w obszarze zużycia energii, tu 72,2 proc. mężczyzn i 68,91 proc. kobiet byłoby skłonnych udostępnić swoje dane. Różnice w odpowiedziach między kobietami a mężczyznami nie są istotne statystycznie – w naszym badaniu płeć nie miała znaczenia dla skłonności do udostępniania danych.

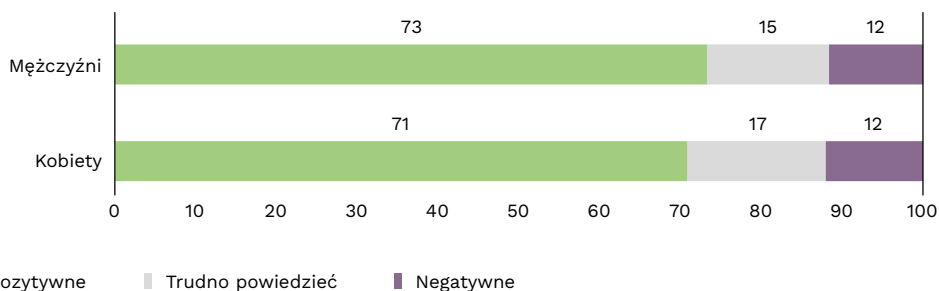
Wykres 11. Nastawienie do dzielenia się danymi w obszarze zdrowia w podziale na płeć (w proc.)

Uwaga: N = 1419, kobiety = 714, mężczyźni = 705.

Źródło: opracowanie własne PIE.

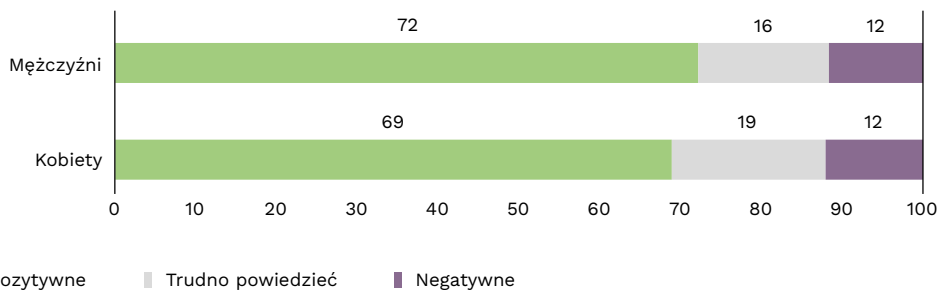
Wykres 12. Nastawienie do dzielenia się danymi w obszarze produktów żywnościowych w podziale na płeć (w proc.)

Uwaga: N = 1419, kobiety = 714, mężczyźni = 705.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Wykres 13. Nastawienie do dzielenia się danymi w obszarze zużycia energii w podziale na płeć (w proc.)

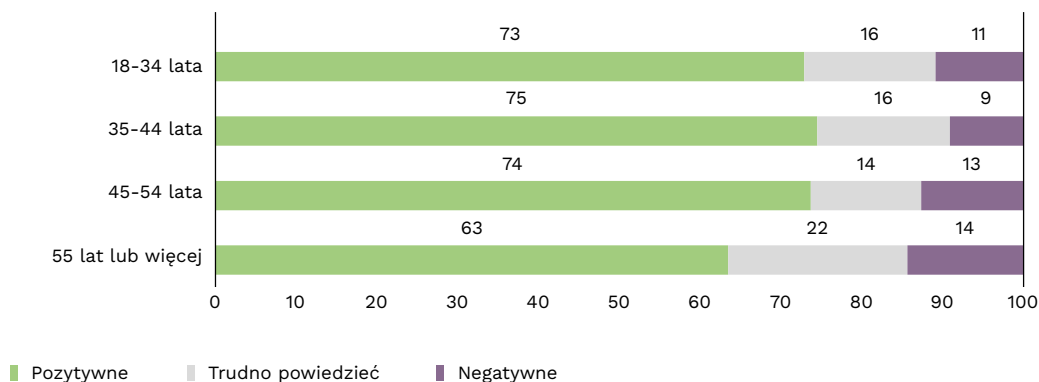
Uwaga: N = 1419, kobiety = 714, mężczyźni = 705.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Dzielenie się danymi w różnych grupach wiekowych

W badaniu analizowaliśmy również zależności między wiekiem respondentów, a chęcią dzielenia się prywatnymi danymi. **W każdym z trzech badanych obszarów osoby należące do najstarszej grupy wiekowej (powyżej 55 lat) wykazują najmniejszą skłonność do dzielenia się danymi.** Wciąż jednak ponad 60 proc. respondentów w tej grupie wiekowej deklaruje chęć podzielenia się danymi w każdym obszarze. **Osobami, które najchętniej dzielą się danymi w każdym obszarze są badani w grupie wiekowej 35-45 lat,** drugą grupę tworzą osoby w wieku 45-55 lat, kolejne miejsce zajmuje grupa 18-34 lata. W każdym z trzech przypadków różnica między grupą z największym odsetkiem odpowiedzi pozytywnych i grupą z najniższym odsetkiem wynosi ok. 10 pkt. proc.

Wykres 14. Nastawienie do dzielenia się danymi o stanie zdrowia według grup wiekowych (w proc.)

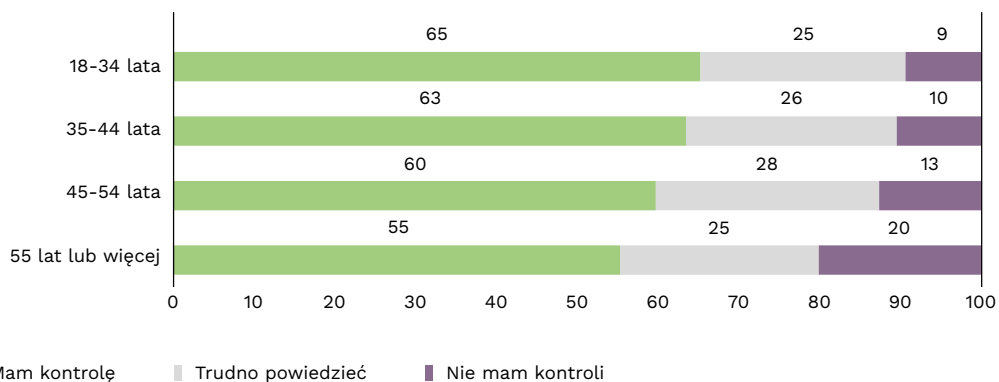
Uwaga: N = 1419.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Zaprezentowane wyniki są zgodne z naszą intuicją – najstarsza grupa wiekowa jest najmniej skłonna do dzielenia się danymi. Przyczyną może być mniejsze poczucie kontroli (być może wynikające z mniejszego zaufania do technologii cyfrowych), a także niższy poziom kompetencji cyfrowych osób starszych, co może odpowiadać za brak poczucia bezpieczeństwa i wiedzy co dalej dzieje się z ich danymi.

W naszym badaniu 55,3 proc. osób w najstarszej kategorii wiekowej, uważa że posiada kontrolę nad swoimi danymi – znacznie mniej niż w młodszych grupach (choć wciąż jest to bardzo wysoki odsetek). W tej grupie występuje też największy odsetek osób, które deklarują brak poczucia kontroli nad danymi – 20,14 proc. Następną grupę, która deklaruje najniższe poczucie kontroli tworzą respondenci w wieku 45-54 lata. Największe poczucie nad kontrolą danych deklaruje najmłodsza grupa wiekowa 18-34 lata. Warto zwrócić uwagę, że w każdej grupie wiekowej występuje podobna wielkość odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Wykres 15. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy masz kontrolę na tym, co dzieje się z Twoimi danymi w internecie (np. na portalach społecznościowych)? – według grupy wiekowej (w proc.)

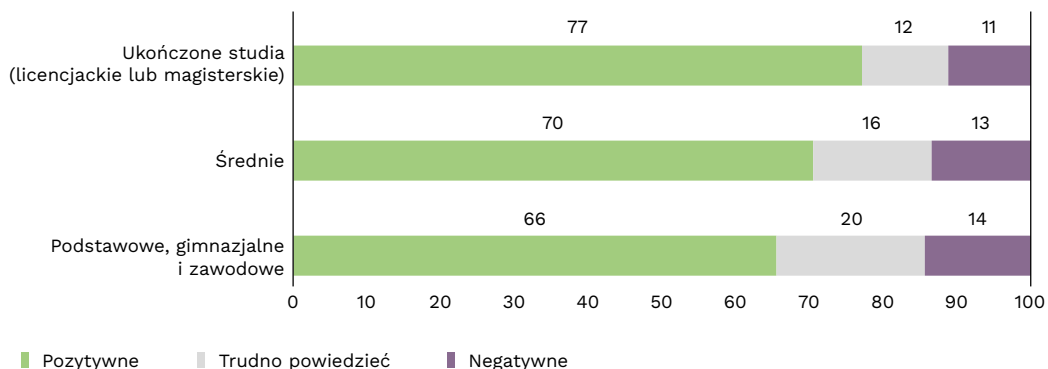
Uwaga: N = 1419.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Dzielenie się danymi a poziom wykształcenia

W każdym badanym obszarze im wyższy poziom wykształcenia, tym wyższa skłonność do dzielenia się danymi. Największe różnice w podejściu do dzielenia się danymi między osobami z wykształceniem wyższym i podstawowym zauważyliśmy w obszarze posiadanych produktów żywnościowych – aż 12 pkt. proc. W obszarach danych o stanie zdrowia oraz zużyciu energii różnica ta wynosi około 5 pkt. proc. Podzieliliśmy badanych pod względem wykształcenia, na trzy kategorie – ukończone studia (licencjackie lub magisterskie), średnie oraz podstawowe, gimnazjalne i zawodowe.

Wykres 16. Rozkład odpowiedzi na pytanie o chęć dzielenia się danymi w obszarze produktów spożywczych – w zależności od poziomu wykształcenia (w proc.)

Uwaga: N = 1419.

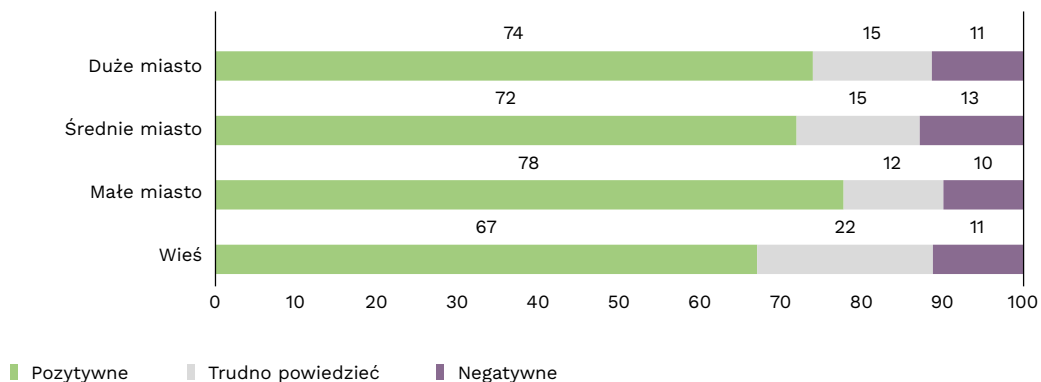
Źródło: opracowanie własne PIE.

Dzielenie się danymi a miejsce zamieszkania

W badaniu sprawdziliśmy również czy miejsce zamieszkania (wielkość miejscowości) wpływa na nastawienie do chęci udostępnienia swoich prywatnych danych. Odpowiedzi w każdym z badanych obszarów wyglądają dość podobnie. Co ciekawe osoby mieszkające w małych miastach (do 20 tys. mieszkańców) są grupą, która najchętniej podzieliłaby się swoimi danymi o stanie zdrowia, zawartości lodówki oraz wykorzystaniu energii. Drugą grupę pod tym względem tworzą osoby mieszkające w dużych miastach. W każdym badanym obszarze mieszkańcy wsi najmniej chętnie dzieliliby się danymi. Mimo tego nawet w tej grupie ok. 67-68 proc. respondentów podzieliłoby się swoimi danymi. Różnica w odsetku pozytywnych odpowiedzi między grupami tylko w jednym przypadku (w pytaniu o dane zdrowotne) przekracza 10 pkt. proc.

Należy zwrócić uwagę, że w przypadku osób mieszkających na wsi odsetek odpowiedzi „trudno powiedzieć” w każdym z badanych obszarów jest najwyższy. W przypadku pytania dotyczącego chęci udostępnienia danych o stanie zdrowia wynosi ponad 20 proc. W obszarach udostępniania danych o produktach w lodówce oraz zużyciu energii liczba tych odpowiedzi jest nieco powyżej 18 proc.

Wykres 17. Nastawienie do dzielenia się danymi o stanie zdrowia – według typu miejscowości zamieszkania (w proc.)

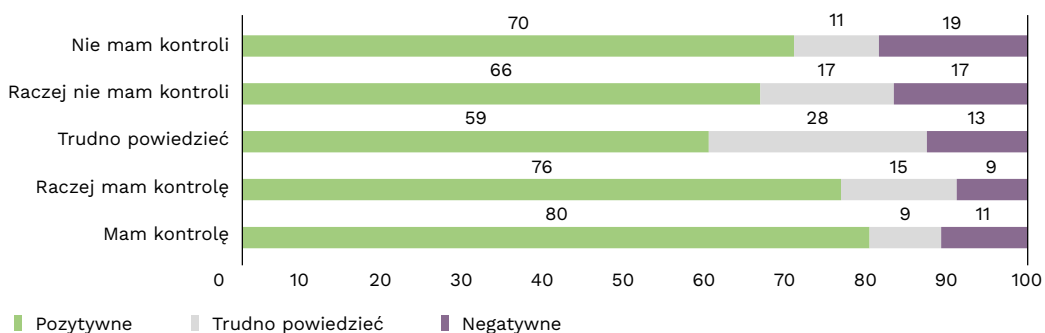
Uwaga: N = 1419.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Dzielenie się danymi a poczucie kontroli nad danymi

W badaniu przeprowadzonym trzy lata temu istotnym czynnikiem różnicującym deklaracje respondentów w zakresie chęci podzielenia się danymi było poczucie kontroli nad danymi. Tegoroczne wyniki są zgodne z tamtymi: osoby, które uważają, że nie mają kontroli nad danymi, rzadziej deklarują chęć podzielenia się niż osoby, które twierdzą, że posiadają kontrolę nad danymi. Jednocześnie odsetek deklarujących chęć podzielenia się w obu grupach jest znacznie wyższy niż trzy lata temu.

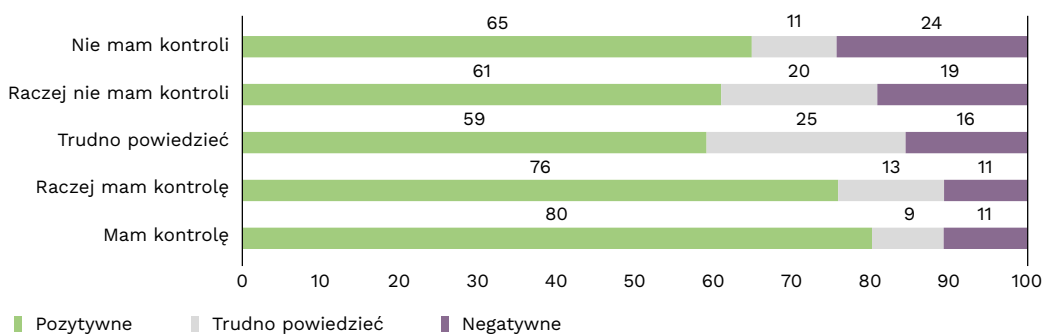
Wykres 18. Nastawienie do dzielenia się danymi na temat stanu zdrowia w zależności od poczucia kontroli nad danymi (w proc.)

Uwaga: N = 1419.

Źródło: opracowanie własne PIE.

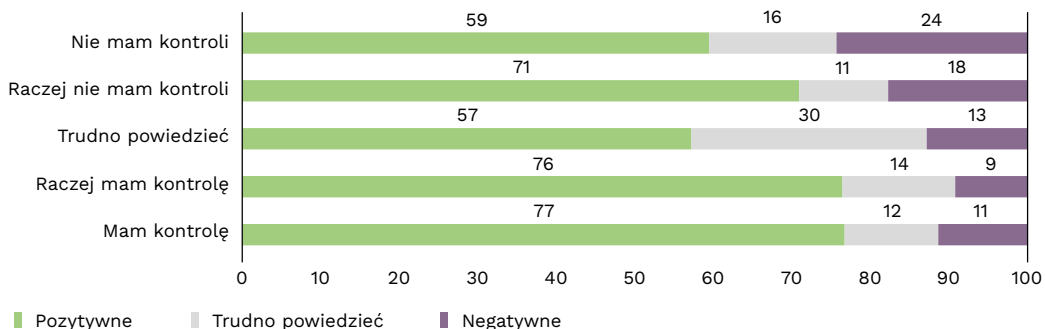
Wykres 19. Nastawienie do dzielenia się danymi w obszarze produktów spożywczych w zależności od poczucia kontroli nad danymi (w proc.)

Uwaga: N = 1419.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Wykres 20. Nastawienie do dzielenia się danymi na temat korzystania z energii w zależności od poczucia kontroli nad danymi (w proc.)

Uwaga: N = 1419.

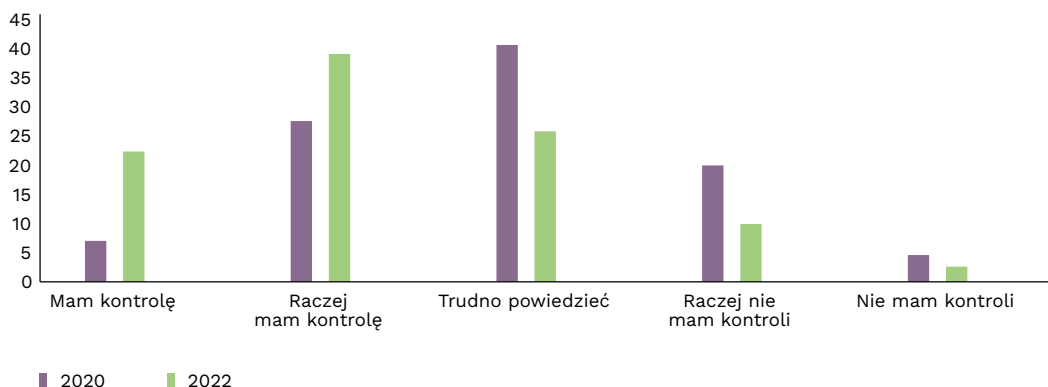
Źródło: opracowanie własne PIE.

We wszystkich badanych obszarach widać zdecydowaną różnicę w podejściu do nastawienia do dzielenia się danymi w zależności od deklarowanego poczucia kontroli nad danymi. Różnica między osobami, które twierdzą że mają kontrolę w stosunku do osób, które deklarują, że jej nie mają, wynosi w przypadku danych o stanie zdrowia 9,6 pkt. proc., w przypadku danych o produktach żywnościowych 15,33 pkt. proc., a w przypadku zużycia energii 17,27 pkt. proc.

Ogólny wzrost odsetka osób deklarujących poczucie kontroli nad danymi w porównaniu do badania z 2020 r. może w pewnej mierze tłumaczyć wzrost odsetka osób chętnych do udostępniania swoich danych. Należy jednak zauważyć, że wśród osób, które deklarowały brak poczucia kontroli nad danymi, odsetek chcących podzielić się danymi również wzrósł, w dodatku w większym stopniu niż u respondentów deklarujących poczucie kontroli – odpowiednio o ok. 35 pkt. proc. i 28 pkt. proc. w przypadku danych o stanie zdrowia.

W porównaniu do badania przeprowadzonego w 2020 r., znacząco, bo aż o 15,4 pkt. proc. i 11,53 pkt. proc. wzrósł odsetek odpowiedzi „mam kontrolę” oraz „raczej mam kontrolę”. Dodatkowo o 14,87 pkt. proc. spadł odsetek odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Liczba odpowiedzi „raczej nie mam” i „nie mam” spadła odpowiednio o ok. 10 i 2 pkt. proc.

Wykres 21. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak byś ocenił(a) swoją kontrolę nad tym, co dzieje się z twoimi danymi (np. na portalach społecznościowych, sklepach internetowych)? w 2020 i 2022 r. (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE.

Dzielenie się danymi a aktywność w sieci

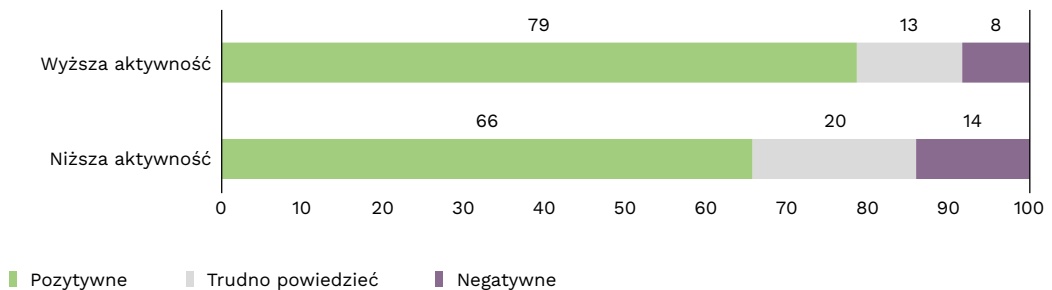
W badaniu sprawdziliśmy również jak respondenci o różnym poziomie aktywności w internecie różnią się w podejściu do udostępniania danych. **Z badania wynika, że osoby bardziej aktywne są bardziej skłonne by udostępnić swoje dane niż osoby, które wykazują mniejszą aktywność⁵.** Jest to podobny wniosek do wskazanego w raporcie z 2020 r. Co ciekawe w porównaniu do badania z 2020 r. zmniejszyła się aktywność respondentów w internecie – mierzona jako mediana liczby czynności wykonywanych przez badanych. Może to wynikać z faktu, że badanie z 2020 r. było przeprowadzane w czasie pandemii COVID-19, kiedy znaczna część codziennych czynności musiała zostać przeniesiona do internetu.

W obecnym badaniu zwiększył się istotnie odsetek osób nastawionych pozytywnie do udostępnienia swoich danych, zarówno wśród osób bardziej aktywnych, jak i mniej aktywnych. Sprawdziliśmy również czy wyniki różnią się w zależności od przyjętego progu wyznaczającego osoby bardziej aktywne – porównaliśmy w tym celu rozkłady odpowiedzi w dwóch sytuacjach: gdy osoby o wyższej aktywności były wskazane na podstawie mediany liczby

⁵ Na potrzeby tego badania wykorzystaliśmy pytania z badań społeczeństwa informacyjnego GUS. Zsumowaliśmy odpowiedzi twierdzące na pytania o wykonywanie w ostatnim czasie wskazanych czynności, np. wysyłanie, odbieranie poczty elektronicznej; korzystanie z serwisów społecznościowych (tworzenie profilu użytkownika, wysyłanie wiadomości do znajomych lub inne formy uczestnictwa w takich serwisach jak np. Facebook, Twitter, Nasza klasa, Grono itp.; telefonowanie przez internet, korzystanie z kamery internetowej do wideorozmów np. przez Skype lub Facetime; umieszczanie na stronie internetowej własnych tekstów, zdjęć, muzyki, filmów, oprogramowania itp.), a następnie podzieliliśmy respondentów na grupy – jedna osiągnęła wynik poniżej mediany wyników w naszej próbie (niższa aktywność), a druga – powyżej mediany (wyższa aktywność).

podejmowanych czynności w 2020 r. oraz gdy wykorzystana została mediana z obecnego badania. W obu przypadkach odsetki odpowiedzi pozytywnych były znacząco wyższe niż trzy lata temu, odpowiedzi negatywnych oraz osób niezdecydowanych – znacznie niższe. Podobne schematy występują również w danych dotyczących innych badanych obszarów (posiadanych produktów spożywczych oraz wielkości zużycia energii).

Wykres 22. Nastawienie do dzielenia się danymi o stanie zdrowia w podziale na grupy aktywności w sieci przy medianie aktywności z 2022 r. (w proc.)

Uwaga: N = 1419.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Dzielenie się danymi a utrata danych

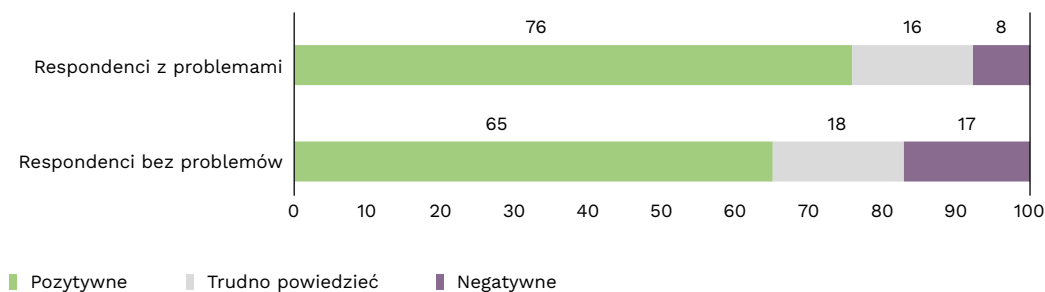
W badaniu sprawdziliśmy również jakie nastawienie do dzielenia się danymi deklarują respondenci, którzy w przeszłości mieli negatywne doświadczenia związane z wyciekiem lub utratą danych osobowych. Aż 60,11 proc. respondentów doświadczyło negatywnej sytuacji⁶ związanej z nielegalnym bądź szkodliwym wykorzystaniem ich danych, a 45,25 proc. tej grupy poniosło stratę finansową.

Co ciekawe, podobnie jak w badaniu sprzed trzech lat, w każdym obszarze, osoby które w przeszłości spotkały się z negatywnymi sytuacjami są bardziej skłonne do udostępnienia swoich danych niż osoby, które nie spotkały się wcześniej z tymi problemami. Ok. 75 proc. respondentów, którzy spotkali się z problemami, deklaruje pozytywne nastawienie do dzielenia się danymi

⁶ Czyli przynajmniej jednego z następujących zdarzeń: nieuprawnione użycie karty kredytowej lub debetowej przez obcą osobę, utrata dokumentów, zdjęć lub innych danych z powodu wirusa lub innego złośliwego oprogramowania (np. robaka komputerowego, konia trojańskiego), niewłaściwe wykorzystanie informacji osobowych dostępnych w internecie skutkujące np. dyskryminacją, molestowaniem, zastraszaniem, włamanie na konto e-mail lub konto w serwisie społecznościowym i udostępnienie jego zawartości bez Pana/Pani wiedzy, kradzież tożsamości internetowej (kradzież danych osobowych, podszywanie się podczas zakupów internetowych), otrzymywanie fałszywych wiadomości e-mail w celu wyłudzenia danych (*phishing*), przekierowywanie na fałszywe strony Internetowe wyłudające dane osobowe (*pharming*), kontakt dzieci z nieodpowiednimi treściami w internecie.

o stanie zdrowia, produktach posiadanych w lodówce i wielkości zużytej energii. W badaniu z 2020 r. było to ok. 43 proc. Wśród respondentów, którzy nie mieli wcześniej problemów, 63-65 proc. ma pozytywne nastawienie do dzielenia się danymi w badanych kategoriach. Trzy lata temu było to ok. 36 proc.

Wykres 23. Nastawienie do dzielenia się danymi o stanie zdrowia w relacji do wcześniejszych negatywnych sytuacji (w proc.)

Uwaga: N = 1419. Respondenci z problemami = 853, bez problemów = 566.
Źródło: opracowanie własne PIE.

Akceptacja dla wykorzystania danych przez instytucje

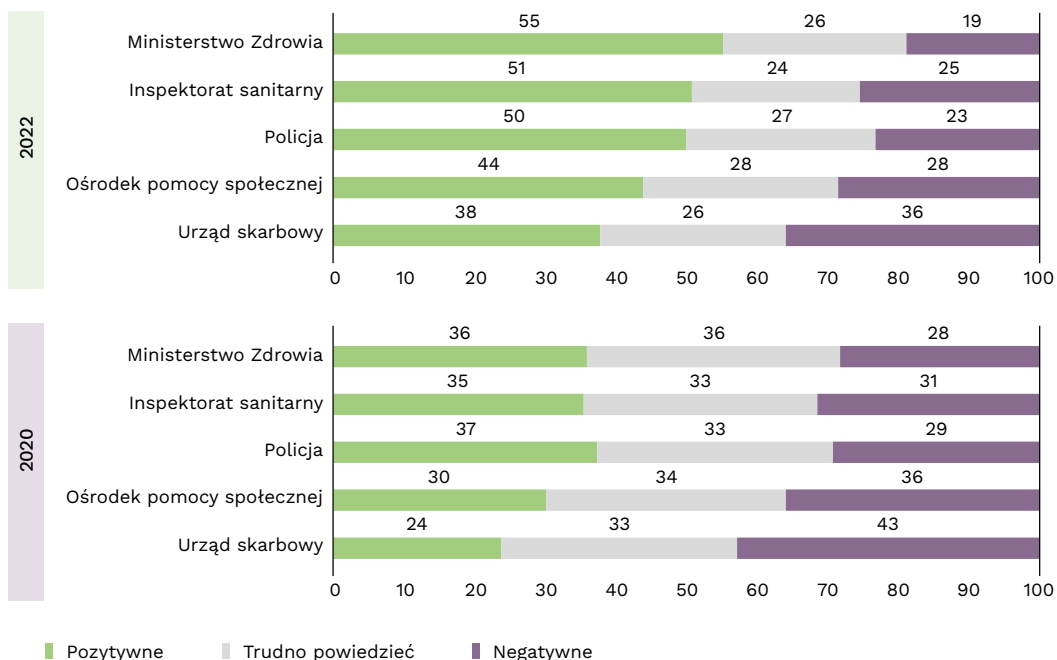
Oprócz chęci do dzielenia się danymi zbadaliśmy również czy ankietowani akceptują wykorzystywanie danych przez instytucje w różnych celach związanych z działalnością tych instytucji. Poniższa tabela zawiera opisy sytuacji przedstawionych respondentom, którzy decydowali czy dana sytuacja jest dla nich akceptowalna. W pięciu przypadkach wykorzystaliśmy taki sam opis jak w badaniu z 2020 r., co umożliwia bezpośrednie porównanie wyników (Ministerstwo Zdrowia, inspektorat sanitarny, policja, ośrodek pomocy społecznej, urząd skarbowy). Pozostałe pięć sytuacji nie występowało w poprzednim badaniu.

Tabela 1. Treści pytań o akceptację wybranych sytuacji, w których mogą być wykorzystywane dane respondentów

Instytucja	Forma wykorzystania danych
Ministerstwo Zdrowia	analizuje dane z aplikacji sportowych i fitnessowych (np. opasek mierzących aktywność), aby opracować i wdrożyć program profilaktyczny.
Inspektorat sanitarny	analizuje dane o lokalizacji i kontaktach obywateli, aby ograniczyć rozprzestrzenianie się choroby zakaźnej.
Policja	analizuje dane z komunikatorów internetowych lub aplikacji, aby zapobiegać przestępczości.
Ośrodek pomocy społecznej	analizuje dane z mediów społecznościowych np. wpisy, zdjęcia, aby dostosować ofertę wsparcia psychologicznego do potrzeb mieszkańców.
Urząd skarbowy	analizuje dane z serwisów aukcyjnych sklepów internetowych lub aplikacji zakupowych, aby ograniczyć unikanie opodatkowania.
Operator systemu dystrybucyjnego	gromadzi dane o zużyciu energii elektrycznej u odbiorców końcowych oraz informacje o rodzaju i sposobie użytkowania posiadanych urządzeń i na tej podstawie proponuje zmianę godzin użytkowania danych urządzeń energochłonnych.
Firma działająca w obszarze technologii cyfrowych	zbiera dane na temat mobilności mieszkańców polskich miast (samochody, transport publiczny, hulajnoги, rowery, lokalizacja telefonów), na podstawie tych danych tworzy i sprzedaje urzędom miejskim aplikację usprawniającą zarządzanie ruchem drogowym.
Instytucje akademickie i badawcze	wykorzystują dane z rejestrów państwowych (miejsce zamieszkania, zarobki, wielkość rodziny, przebieg edukacji i kariery zawodowej) w celu lepszego dopasowania systemu zasiłków społecznych.
„Drogówka”	analizuje dane z aplikacji i nawigacji używanej w samochodach w celu przeciwdziałania łamaniu przepisów w ruchu drogowym.
Prywatna firma	tworzy aplikację monitorującą styl jazdy samochodem, np. przestrzeganie przepisów czy oszczędność paliwa, na tej podstawie szacuje prawdopodobieństwo zużycia poszczególnych części i oferuje spersonalizowane oferty z serwisów samochodowych.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Wykres 24. Akceptacja dla wykorzystania danych przez wybrane instytucje publiczne do realizacji działań w latach 2020 i 2022 (w proc.)

Uwaga: dokładne opisy sytuacji poddanych ocenie respondentów znajdują się w tabeli 1; liczba badanych w 2022 r. = 1419, w 2020 r. = 1284.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Warto zauważyć, że odsetek respondentów pozytywnie oceniających opisane sytuacje jest znacznie wyższy niż w badaniu prowadzonym w 2020 r.

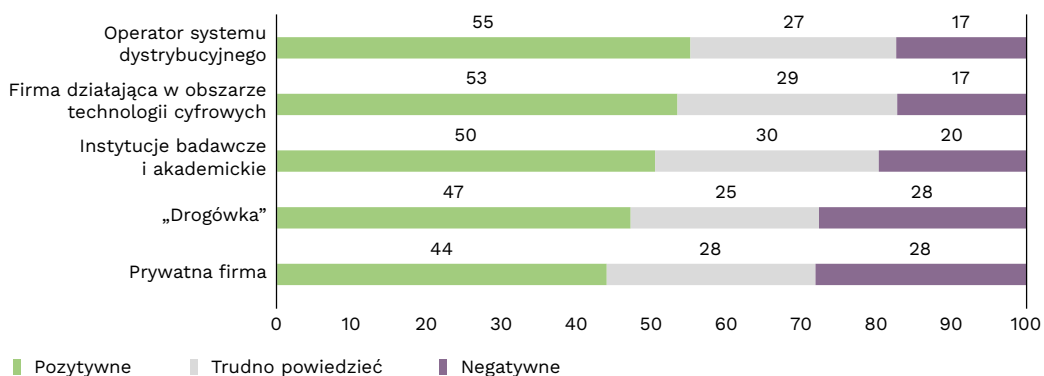
Największy wzrost w odsetku pozytywnych odpowiedzi dotyczy Ministerstwa Zdrowia (19,3 pkt. proc.), najmniejszy – policji (12,6 pkt. proc.). Podobnie jak w 2020 r., ze wszystkich badanych instytucji ponownie najmniejszą akceptacją wśród respondentów cieszyły się działania urzędu skarbowego. Przesunięcie do grupy osób akceptujących podane sytuacje znajduje odbicie w zmniejszeniu odsetka osób niezdecydowanych oraz nieakceptujących dane działania. Proporcje między tymi grupami zostały jednak zachowane na podobnych poziomach, jak w poprzednim badaniu.

Porównując oba badania warto też zauważyć, że **odsetek respondentów akceptujących poszczególne sytuacje, w tym np. zbieranie danych przez Ministerstwo Zdrowia, jest znacznie niższy niż odsetek pozytywnych odpowiedzi w omawianych wcześniej pytaniach o chęć podzielenia się danymi.** W badaniu z 2020 r. wartości te były do siebie zbliżone.

Spośród instytucji, których nie uwzględniono w badaniu z 2020 r. największą akceptacją cieszy się operator systemu dystrybucyjnego (OSD) gromadzący dane o zużyciu energii oraz firma działająca w obszarze technologii

cyfrowych zbierająca dane o mobilności. Z kolei najmniejszy odsetek respondentów akceptuje sytuację, w której prywatna firma tworzy aplikacje monitorującą styl jazdy samochodem. Warto podkreślić, że odsetek osób akceptujących pobieranie i wykorzystanie danych przez OSD jest znacznie niższy (o ok. 12 pkt. proc.) niż odsetek chętnych do podzielenia się swoimi danymi w tym samym obszarze w podobnej sytuacji, opisanej w poprzedniej części raportu. Warto też zauważyć, że działania prywatnych firm nie wydają się być mniej akceptowalne niż niektórych instytucji publicznych, a **spośród wszystkich opisanych sytuacji najmniejszą akceptację deklarowano wobec działań urzędu skarbowego.**

Wykres 25. Nastawienie do wykorzystania danych przez instytucje publiczne i prywatne do realizacji różnych działań (w proc.)

Uwaga: dokładne opisy sytuacji poddanych ocenie respondentów znajdują się w tabeli 1; N = 1419.

Źródło: opracowanie własne PIE.

W wynikach tej części badania warto zwrócić uwagę na kilka rzeczy. Przede wszystkim odsetek respondentów udzielających pozytywnych odpowiedzi (tj. akceptujących opisaną sytuację) jest znacznie niższy niż udzielających pozytywnych odpowiedzi na pytanie o dzielenie się prywatnymi danymi. W przypadku opisanych działań Ministerstwa Zdrowia jest to ok. 15 pkt. proc. różnicy, w przypadku urzędu skarbowego aż o ok. 33 pkt. proc. Warto też zwrócić uwagę, że liczba respondentów udzielających odpowiedzi „trudno powiedzieć” jest znacznie większa. W przypadku pytań o chęć podzielenia się prywatnymi danymi odsetek ten nie przekraczał 20 proc., a jedynie jedna instytucja – urząd skarbowy – posiada odsetek odpowiedzi pozytywnych poniżej 40 proc.

Dzielenie się danymi za pośrednictwem aplikacji

W badaniu zapytaliśmy również respondentów o sposób dzielenia się informacjami za pośrednictwem komputera lub aplikacji zainstalowanych na tablecie lub telefonie. Lista informacji, o które pytaliśmy znajduje się niżej:

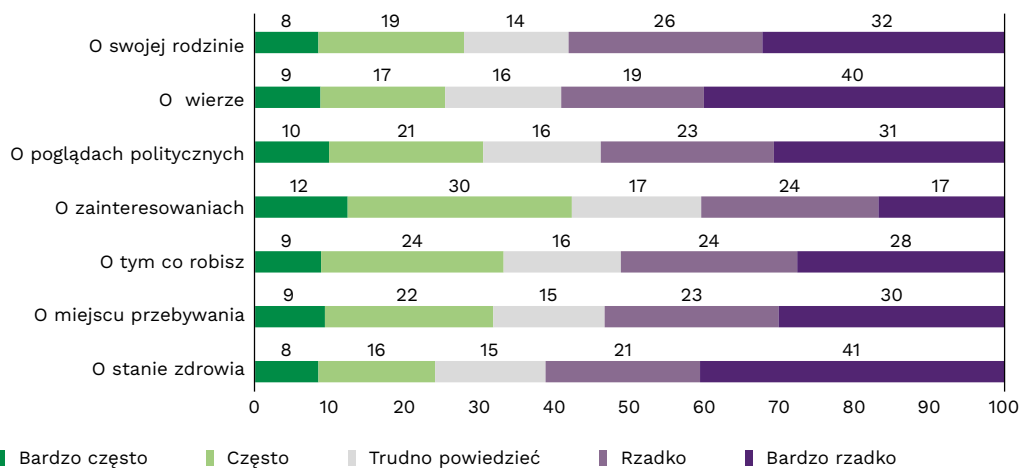
- o swoim stanie zdrowia (np. wrzucając do sieci wyniki treningów lub dane z opaski monitorującej tętno lub inne dane zdrowotne),
- o tym, gdzie w danym momencie przebywasz (np. oznaczając lokalizację w mediach społecznościowych),
- o tym co robisz (np. wrzucając posty na media społecznościowe),
- o swoich zainteresowaniach i pasjach,
- o swoich poglądach politycznych (np. komentując w internecie wypowiedzi i działania polityków),
- o swojej wierze lub poglądach na kwestie religijne.

Z badań wynika, że większość respondentów dzieli się niechętnie swoimi danymi – a przynajmniej tak deklaruje. Z wyjątkiem obszaru dotyczącego zainteresowań, w każdym innym przypadku większość wybrała opcję „rzadko” lub „bardzo rzadko”. Najwięcej osób deklaruje dzielenie się swoimi zainteresowaniami: ok. 42 proc. badanych stwierdziło, że dzieli się takimi informacjami często lub bardzo często.

Wyniki badania są bardzo ciekawe zwłaszcza w połączeniu z pytaniami z pierwszej części ankiety dotyczącymi gotowości do dzielenia się danymi. Na pytanie o częstotliwość dzielenia się swoimi danymi o stanie zdrowia, aż 61,2 proc. respondentów odpowiedziało „rzadko” lub „bardzo rzadko”. Z kolei we wcześniej omawianych wynikach o gotowość do podzielenia się danymi deklarowało niemal 68 proc. respondentów.

Takie wyniki mogą świadczyć o ograniczeniach, jakie stosują respondenci przy korzystaniu z aplikacji. Mogą też być interpretowane jako brak świadomości, jak wiele naszych danych jest wykorzystywanych przez algorytmy, często prowadzące do decyzji opartych o statystyczne wnioski z naszych działań czy umożliwiające określenie naszych cech lub innych informacji o nas, których sami aktywnie nie udostępnialiśmy. Różnica w odsetku osób deklarujących faktyczne dzielenie się danymi przez aplikacje, a odsetkiem tych, którzy podzieliłiby się w opisanych wcześniej sytuacjach może natomiast wskazywać na potencjał, jaki jest do wykorzystania w Polsce. Podniesienie odsetka osób realnie dzielących się danymi na potrzeby poprawy usług publicznych może przynieść realne korzyści dla całego społeczeństwa.

Wykres 26. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak często dzielisz się swoimi danymi o (...) za pośrednictwem komputera lub aplikacji zainstalowanych na tablecie lub telefonie (w proc.)

Uwaga: N = 1419.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Dyskusja

Przeprowadzone przez nas badanie pokazuje zaskakująco wysokie pozytywne nastawienie polskich internautów do dzielenia się danymi. Może być to pozytywny sygnał w czasie, gdy impetu nabierają inicjatywy mające na celu lepsze wykorzystanie danych, realizowane na poziomie krajowym czy unijnym.

Badanie miało na celu sprawdzenie czy potencjalna korzyść prywatna lub społeczna jak również rodzaj podmiotu zbierającego dane zmienia nastawienie badanych do podzielenia się danymi, tj. czy dane pobierane są przez aplikację stworzoną przez podmiot publiczny czy trafiają do podmiotów, które mogą je wykorzystać komercyjnie. Przy żadnym z tych parametrów nie zaobserwowaliśmy różnic w odpowiedziach respondentów, co było sprzeczne z naszymi wstępnymi przewidywaniami. W przypadku zachęty w postaci korzyści społecznych lub prywatnych wyniki były jednak zgodne z uzyskanymi w badaniu z 2020 r.

Znaczny wzrost odsetka osób pozytywnie odnoszących się do dzielenia się danymi może wynikać z wielu czynników. Istotny wpływ mogą mieć oczywiście względy metodologiczne – grupa badanych nie była tożsama z respondentami poprzedniego badania, choć obie próby były konstruowane w sposób reprezentatywny. Pytania zadawane w części dotyczącej chęci podzielenia się danymi również nie były identyczne, a jeden obszar (internet rzeczy) był całkowicie nowy.

Poza kwestiami metodologicznymi można wskazać na zmiany postaw i wzrost świadomości o korzyściach z dzielenia się danymi. Z niektórych innych badań (np. EY, 2021) wynika, że pandemia miała wpływ na wzrost świadomości o dzieleniu się danymi. Należy przy tym podkreślić, że poprzednie badanie PIE było realizowane w pierwszych miesiącach pandemii, gdy skutki ówczesnej sytuacji nie mogły jeszcze znaleźć trwałego odbicia w opiniach respondentów. Być może opisane w tym raporcie wyniki wskazują na nowy, znacząco wyższy niż wcześniej, poziom akceptacji dla dzielenia się danymi.

Za tezę o zmianie postaw przemawiają też wyniki dotyczące poczucia kontroli nad danymi. W porównaniu do pytania sprzed trzech lat odsetek respondentów deklarujących kontrolę zwiększył się o ok. 27 pkt. proc., a jest to jedna ze zmiennych istotnie różnicujących skłonność do dzielenia się danymi. Jednocześnie odsetek osób chętnych do podzielenia się danymi wzrósł zarówno wśród deklarujących kontrolę, jak i wśród tych, którzy tej kontroli nie czują. Do tego należy dodać brak w okresie poprzedzającym badanie, nagłościonych w mediach incydentów związanych z dużymi wyciekami i kradzieżami danych osobowych. To również mogło przyczynić się do zwiększenia odsetka pozytywnych odpowiedzi, byłoby jednak tylko tymczasowym czynnikiem.

Warto zwrócić uwagę, że mimo różnic w wielkości odsetka osób pozytywnie nastawionych do udostępnienia danych osobowych, w porównaniu do badania z 2020 r., większość różnic między grupami pozostała niezmienna. Obecnie nadal osoby lepiej wykształcone chętniej dzielą się swoimi danymi, podobnie jak osoby z wyższą aktywnością w sieci oraz osoby, które spotkały się już z problemami dotyczącymi utraty danych osobowych. Można zatem przyjąć, że zaczyna zarysowywać się zbiór cech osób, które chętniej dzielą się danymi.

Obszarem, który zwrócił naszą szczególną uwagę jest ochrona zdrowia. Wysoka akceptacja dla przedstawionych respondentom działań Ministerstwa Zdrowia wraz z wysoką chęcią udostępnienia danych o stanie zdrowia, mogą świadczyć o możliwości pozyskiwania danych zdrowotnych na potrzeby realizacji programów publicznych. Jeśli te deklaratywne odpowiedzi znajdą odbicie w rzeczywistości, w przypadku realnych propozycji skierowanych do obywateli, może to oznaczać okazję do poprawy jakości usług zdrowotnych oraz do rozwoju programów profilaktycznych i zdrowotnych na podstawie danych użytkowników.

Bibliografia

- Capgemini (2022), *What matters to today's consumer*, <https://www.capgemini.com/insights/research-library/what-matters-to-todays-consumer/> [dostęp: 07.03.2023].
- CDEI (2022), *Public attitudes to data and AI: Tracker survey*, <https://www.gov.uk/government/publications/public-attitudes-to-data-and-ai-tracker-survey-wave-2/public-attitudes-to-data-and-ai-tracker-survey-wave-2#trust-in-data-actors> [dostęp: 07.03.2023].
- EOS (2020), *What's the value of data?*, <https://be.eos-solutions.com/en/data-survey-2020> [dostęp: 07.03.2023].
- EY (2021), *Pandemia zwiększyła zarówno świadomość, jak i chęć dzielenia się danymi osobowymi*, https://www.ey.com/pl_pl/news/2021/01/badanie-ey-dane-osobowe [dostęp: 30.03.2023].
- Ghafur, S. (2020), *Public perceptions on data sharing: key insights from the UK and the USA*, https://www.researchgate.net/publication/343196398_Public_perceptions_on_data_sharing_key_insights_from_the_UK_and_the_USA [dostęp: 07.03.2023].
- Grzeszak, J., Łukasik, K., Świącicki, I. (2021), *Ile warte są nasze dane?*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa, https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2022/01/PIE-Raport_Wartosc_danych_2021-ostateczny_v.2-red..pdf [dostęp: 07.03.2023].
- Grzeszak, J., Śliwowski, P., Świącicki, I., Wincewicz-Price, A. (2020), *Czy chcemy dzielić się prywatnymi danymi?*, Tarkowski, A., Trojanowska, M., Zygmuntowski, J.J. (współpr.), Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa, <https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2021/04/Dzielenie-sie%E2%95%A0E-danymi.pdf> [dostęp: 07.03.2023].
- Komisja Europejska (2020), *The European Data Market Monitoring Tool. Key Facts & Figures, First Policy Conclusions, Data Landscape and Quantified Stories. D2.9 Final Study Report*, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/european-data-market-study-update> [dostęp: 28.04.2023].
- Komisja Europejska (2022), *Open Data in Europe 2022*, <https://data.europa.eu/pl/publications/open-data-maturity/2022> [dostęp: 30.03.2023].
- Komisja Europejska (2023), *European DATA Market Study 2021-2023. D2.4 Second Report on Facts and Figures*, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/results-new-european-data-market-study-2021-2023> [dostęp: 28.04.2023].

- PWC (2022), *Creating loyalty in volatile times*, <https://www.pwc.com/us/en/services/consulting/business-transformation/library/customer-loyalty-survey.html> [dostęp: 07.03.2023].
- Święcicki, I. (2023), *W Wielkiej Brytanii spada zaufanie do instytucji wykorzystujących prywatne dane*, "Tygodnik Gospodarczy PIE", 30 marca, Warszawa, https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2023/03/Tygodnik-PIE_13-2023.pdf [dostęp: 28.04.2023].

Spis ramek, tabek i wykresów

SPIS RAMEK

Ramka 1. Skrócone opisy przedstawione respondentom	10
--	----

SPIS TABEL

Tabela 1. Treści pytań o akceptację wybranych sytuacji, w których mogą być wykorzystywane dane respondentów	27
---	----

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Odsetek osób deklarujących podzielenie się danymi w zamian za dodatkowe wynagrodzenie, w podziale na grupy wiekowe (w proc.)	7
Wykres 2. Odsetek respondentów deklarujących chęć podzielenia się z wybranymi podmiotami zanonimizowanymi danymi o stanie zdrowia	8
Wykres 3. Zaufanie respondentów do zarządzania danymi przez wybrane instytucje publiczne i prywatne (w proc.)	9
Wykres 4. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy zgodził(a)byś się na przekazywanie danych dotyczących (...) za pomocą takiej aplikacji? (w proc.)	12
Wykres 5. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy zgodził(a)byś się podać dane dotyczące przebytych chorób, nawyków i aktualnego stanu zdrowia za pomocą takiej aplikacji? – w podziale na aplikację oferowaną przez podmiot prywatny i publiczny (w proc.)	13
Wykres 6. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy zgodził(a) byś się przekazywanie danych o produktach w lodówce i terminie ich przydatności do spożycia za pomocą takiej aplikacji? (w proc.)	14
Wykres 7. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy zgodził(a)byś się przekazać swoje dane dotyczące korzystania z urządzeń elektrycznych za pomocą takiej aplikacji? (w proc.)	14
Wykres 8. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w tej sytuacji [otrzymując dodatkową korzyść prywatną] zgodził(a)byś się przekazać swoje dane dotyczące przebytych chorób i aktualnego stanu zdrowia za pomocą takiej aplikacji? (w proc.)	15
Wykres 9. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w tej sytuacji [otrzymując dodatkową korzyść prywatną] zgodził(a)byś się na przekazywanie danych [dotyczących produktów posiadanych w lodówce]? (w proc.)	16

Wykres 10. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w tej sytuacji [otrzymując dodatkową korzyść prywatną] zgodził(a)byś się przekazać swoje dane [dotyczące zużycia energii]? (w proc.)	16
Wykres 11. Nastawienie do dzielenia się danymi w obszarze zdrowia w podziale na płeć (w proc.)	18
Wykres 12. Nastawienie do dzielenia się danymi w obszarze produktów żywnościowych w podziale na płeć (w proc.)	18
Wykres 13. Nastawienie do dzielenia się danymi w obszarze zużycia energii w podziale na płeć (w proc.)	18
Wykres 14. Nastawienie do dzielenia się danymi o stanie zdrowia według grup wiekowych (w proc.)	19
Wykres 15. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy masz kontrolę na tym, co dzieje się z Twoimi danymi w internecie (np. na portalach społecznościowych)? – według grupy wiekowej (w proc.)	20
Wykres 16. Rozkład odpowiedzi na pytanie o chęć dzielenia się danymi w obszarze produktów spożywczych – w zależności od poziomu wykształcenia (w proc.)	20
Wykres 17. Nastawienie do dzielenia się danymi o stanie zdrowia – według typu miejscowości zamieszkania (w proc.)	21
Wykres 18. Nastawienie do dzielenia się danymi na temat stanu zdrowia w zależności od poczucia kontroli nad danymi (w proc.)	22
Wykres 19. Nastawienie do dzielenia się danymi w obszarze produktów spożywczych w zależności od poczucia kontroli nad danymi (w proc.)	22
Wykres 20. Nastawienie do dzielenia się danymi na temat korzystania z energii w zależności od poczucia kontroli nad danymi (w proc.)	23
Wykres 21. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak byś ocenił(a) swoją kontrolę nad tym, co dzieje się z twoimi danymi (np. na portalach społecznościowych, sklepach internetowych)? w 2020 i 2022 r. (w proc.)	24
Wykres 22. Nastawienie do dzielenia się danymi o stanie zdrowia w podziale na grupy aktywności w sieci przy medianie aktywności z 2022 r. (w proc.)	25
Wykres 23. Nastawienie do dzielenia się danymi o stanie zdrowia w relacji do wcześniejszych negatywnych sytuacji (w proc.)	26
Wykres 24. Akceptacja dla wykorzystania danych przez wybrane instytucje publiczne do realizacji działań w latach 2020 i 2022 (w proc.)	28
Wykres 25. Nastawienie do wykorzystania danych przez instytucje publiczne i prywatne do realizacji różnych działań (w proc.)	29
Wykres 26. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak często dzielisz się swoimi danymi o (...) za pośrednictwem komputera lub aplikacji zainstalowanych na tablecie lub telefonie (w proc.)	31

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, energetyka i klimat, handel zagraniczny, foresight gospodarczy, gospodarka cyfrowa i ekonomia behawioralna. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.

